

Bilo je spomladi. Nekega dne se Grivarica namenila v dnino. »Z vami pojdem,« je rekla Nežka. »Ne.« »Ne bom sama doma.« Grivarica je vzdihnila. »Ne bodi sitna,« je rekla. »Saj veš, da bi bila samo v napotje.« Nežka je bila majhno dekletce z rdečimi lici in živahnimi očmi. Koliko let je imela? Prav toliko, da jih je bilo lahko naštetih na prste ene roke. Nosila je pikčasto oblekco, ki je bila narejena iz starega materinega krila. Po hrbtu sta ji viseli kitici, ki nista bili debelejši od podganjega repa. Mati bi jo bila rada vzela s seboj. Vedela je, da jo je strah samo na samoti. Večkrat jo je našla objokano, kadar se je zvečer vrnila domov. Toda nekateri kmetje niso radi videli, ako so dninarice svoje otroke vlačile s seboj. Bali so se, da se bodo mudile z njimi, namesto da bi delale. Nežka nič ni rekla, a se je skremžila na jok. »Ako boš pridna, tihcena, ti naredim punčko,« ji je obljubila mati. Dekletcu so se takoj zjasnila lica. »Res? Kdaj?« »Zvečer, ko se vrnem. Boš pridna?« »Da,« je Nežka prikimala. O, seveda bo tihcena in pridna. Česa bi vsega ne storila za punčko! Saj jo je že imela, a ta je bila iz navadnega polenca. Petrč, njen dve leti starejši brat, ji je bil s pipcem izrezljal nerodno glavo. Tako čudno in okroglo, s topim nosom, da je bila podobna mački. Zavijala jo je v raztrgano materino jopico, jo pestovala in ujčkala. Pa bi bila rajši imela punčko iz cunj s pisanim krilcem. Sedla je na tnalce pod košato drobnico in gledala za materjo. Vselej, kadar jo je videla stopati čez brv, se je tresla zanjo. Bala se je, da ne pade v vodo. Šele ko je bila na drugi strani, si je oddahnila. Tistega dne se ji ni ljubilo igrati. Želela si je samo, da bi sonce kmalu zašlo za hrib in bi čimprej nastal večer. Toda, kadarkoli se je ozrla na nebo, se ji je zdelo, da sonce visi vedno na enem in istem mestu. Breg je bil ves v svetlobi. Gozdovi in gmajne, redke bajte in lazi, srobot in robida, vse se je lesketalo. Povesila je glavico. Čas ji še nikoli ni tako počasi teknel. Zamižala je. Nastala je tema. A to še ni bil večer. Odprla je oči, že je bil zopet dan. Ozrla se je po koči. Ta je bila oslonjena na breg. Kako borna je bila in majhna! Zakajena vrata in štiri okna – kakor štiri preplašene oči. Če so hoteli svoj čas vsi njeni bratci in sestrice pogledati v svet, sta morali skozi vsako okno kukati po dve glavici. Oče je delal v svetu. Le redko se je vračal za nekaj časa domov. Še brez njega je bilo tesno v koči. Odrasli so drug za drugim in odšli v službe. Doma sta ostala le Petrč in Nežka. Petrč je bil tako suh, da so ga zmerjali za »suho južino«. Pasel je edino kozo v gmajni. Kosilo je nosil v malhi s seboj in se je le zvečer vračal domov. Nežka je nekajkrat šla z njim, a potem je ni več mikalo v breg. Da, saj je imela Petrča rada. Nihče ni znal tako lepo piskati, nihče tako umetno rezljati različnih predmetov. Toda bala se je vrtoglave strmine, trnja in modrasov. Nekoč se je bila spotaknila in pala na mravljišče. Drugič je nevede stopila na osje gnezdo. Breg je bil poln nevarnosti. Vsega tega pri koči ni bilo. Toda tam so bili strahovi, ker je bila

tako sama. Če se je le spomnila nanje, se je vsa stresnila. Glavica ji je od groze sama od sebe zlezla med ramena. Naj le pravi mati, da ni strahov; ona ji ni verjela. Saj jih je čutila. V bližini se je širil gozd. Iz njega so se proti večeru začele plaziti sence. Izmed debel so se ves dan oglašali čudni, zategli glasovi. Med skalami se je penil in šumel potok. Ti glasovi so se grozeče odbijali od bregov. Pod brvjo je ležal tolmun. V njem so bili pred leti našli utopljenca. Ni ga videla, a si ga je razločno naslikala v mislih. Tako zelo se ga je bala. Včasih se ji je zdelo, da hodi po bregu navzgor. Comp, comp! Trši na drugi strani vode so stali ko črni, divji možje. Nad trši se je dvigal breg, ki je bil ograjen s plotom. Nad njim se je raztezal pašnik. Med grmovjem je pogosto zagledala živino in pastirja. Tedaj ji ni bilo več tako samotno in pusto. »Ho – hooo!« Oglasil se mu je Petrč, ki je stal s svojo kozo visoko nad slemenom. Pastirja sta kričala na vse grlo in si nekaj dopovedovala. Nežka ju ni poslušala. Misel na punčko jo je delala vso blaženo ... Medtem se je sonce pomaknilo že visoko na nebo in sijalo skoraj navpično. Popoldne sta pastirja utihnila. Tudi živina se je nekam izgubila. Nežka je počenila v senco. Kolena je stisnila pod bradi in gledala na stezo na drugi strani potoka. Kdaj se vrne mati? Bilo je še prezgodaj, a se je vendar bala, da jo bo zgrešila. Vselej se je izza grmovja prikazala najprej njena glava, nato život, potem široko krilo... Drobne kaplje potu so ji stopile na čelo. Veke so ji postale težke, le z muko jih je odpirala. Težka ji je postajala tudi glava. Naslonila se je na drobnico. Tako je zaspala. Usta je imela na pol odprta, ustnice rahlo zaokrožene, kakor da bi želela zažvižgati. Lesena punčka ji je pala na tla. Priletel je modrasov hlapec in ji sedel na glavo.

2

Prebudila se je in se prestrašila. Ali je res spala? Sonce se je potočilo na zahod, pravkar je padlo za goro. Izza dreves so kukali poslednji žarki. Na potok in na gozd je legel mrak. To so bile minute, v katerih jo je druge krati najhuje prevzemal strah. Zaradi senc se je bala ganiti od kože. Čepela je na mestu in se kisala, dokler se ni vrnila mati ... Ta dan pa je morala biti tihcena in pridna. Vsa se je tresla, to je res, a je premagovala solze. Napeto je strmela navzdol k potoku. Za Jelšami se je vlekla peščena steza. Na nji je zagledala temno postavo. Zdaj je izginila med zelenjem in se zopet prikazala. Prihajala je bližje in bližje. »Mati!« Zakrilila je z rokami. Hotela bi zleteti ko ptica. Skočila je na stezo in bosa tekla proti potoku. Ni se bala robide ne senc. Čez brv se ni upala. Pod njo je šumela voda čez veliko skalo, padala v tolmun in se pršila. Na brv so legali celi oblački drobnih kapljic in jo močili. Bila je spolzka, poleg tega tako zelo ozka in vegasta. Iza grmovja se je prikazala mati in v pozdrav dvignila motiko. »Ali si bila pridna?« Da, bila je pridna. Saj lahko vidi, da nima objokanih lic. Držé se za roke sta šli proti koči. Mati je našla na ognjišču lonček z Nežkinim kosilom. »Zakaj nisi jedla?« se je začudila. »Pozabila sem,« je Nežka

plaho odgovorila. Grivarica je zakurila na ognjišču. Pripravljala je večerjo. Nežka je sedla na prag in vtaknila roke pod predpasnik. Strmala je v mater. Trakovi svetlobe so se igrali na njenem obrazu. Le z enim ušesom je ujela, da je Petrč prignal kozo in jo zapiral v kozjak. Nato je priropotal v vežo. »Punčko mi bo naredila,« mu je povedala Nežka. »Prava reč!« Sedel je k ognjišču in drezal v ogenj. Mato je pomolzla kozo. Nastala je trda noč. Prižgali so brlovko. Povečerjali so tiho, skoraj brez besede. Mati je pomila posodo. Nato si je obrisala roke, se ozrla po Nežki in se ji nasmehnila. Nežka je stisnila glavo med ramena. Od sreče ji je zadrhtelo srce. Grivarica je prinesla škatlo, ki jo je imela zaprto v skrinji. V nji je bila prava zmešnjava starih gumbov, krp, trakov, sukanca, bucik in šivank. Mati si je nadela stare naočnike. Nežka je počenila poleg nje na klop in si naslonila glavo na kolena. Mati je izbirala krpice in jih zbirala v krpico. Nežka se je tiho in drobno nasmihala. Petrč si je z dlanmi podpiral glavo, gledal je tudi on. »Punčka iz cunj!« se je namrdnil. »Saj niti nosa ne bo imela.« »Tiho, Petrč!« je rekla mati. »Nič zato, če ne bo imela nosa. Se saj ne bo mazala po obrazu.« »Če jo dobi koza, jo bo snedla.« »Neee, « se je zbala Nežka. »Snedla?« je rekla mati. »Potem bi bila že kdaj pojedla tebe, ki so te same cunje.« Zasmeljali so se vsi trije in so bili zopet tiho. Tako tiho, da so slišali škrebetanje črva v lesu. Iz krpice je nastala punčkina glava, ki jo je mati ovila z belo krpico, nanjo je prišila rutico, a vse skupaj je trdo spodvezala. Punčka je dobila še pikčasto krilo z rokavci in modrimi in rdečimi trakci. Predpasniček je bil zelen z veliko pentljo. Nežka je vsak večer takoj zaspala, a zdaj so je bile same oči. Gledala je, kako je pod materinimi čarovniškimi rokami nastajala njena mala punčka. Skoraj se ni upala dihati. Petrč je bil medtem zaspal. Slednjič je bila punčka nared. Mati jo je nekaj trenutkov podržala pred seboj. Ali ji še česa manjka? Ne. Dala jo je Nežki. S tistim trenutkom je bila njena. Vsa se je tresla, ko jo je tiščala v rokah. »Zdaj boš morala vsak dan biti pridna,« ji je rekla mati. »Da.« »In ne boš smela nikoli jokati.« To je bilo malce težko. Toda v tistem trenutku bi bila Nežka vse obljubila. »Saj ne bom ... Kako naj bo punčki ime?« »Kakor hočeš.« Mati je bila izmučena, ura je bila že pozna. Pospravila je šivanje, nategnila uro in legla k Nežki. Upihnila je brlevko, da je nastala tema. Nežka ni takoj zaspala. Punčko je privijala na prsi in drobno dihala. Mislila je, kakšno ime bi dala punčki. Nič pametnega ni našla. »Mati!« je dahnila. »Kaj hočeš?« »Kako naj bo punčki ime?« Mati je pomislila. »Pa naj bo Pikapolonica,« je rekla. »Zato ker ima pikčasto krilo ...« Nežka se je tiho zasmejala. Ime ji je bilo po volji ... Punčko je privijala k sebi, dokler se ni z njo preselila v sanje ...

3

Pod Grivarjevo kočo so ležali lazi, ki so se vlekli skoraj do potoka. Bili so last bajtarjev in kmetov. Spomladi so na njih vzgojili zeljnate sadike, v jeseni so bili polni krompirja, korenja in pese. Nežka je redkokdaj videla vaščane. Največ le takrat,

kadar so prihajali v laze. Nikoli ni zamudila prilike, da jih je opazovala. Koliko novih obrazov! Čepela je za plotom in pestovala punčko. Pikapolonica je bila zanjo najčudovitejša punčka na svetu. Če bi jo noč in dan držala v naročju, ne bi se je naveličala. Zaradi nje je morala biti pridna. Kuhala ji je, jo ujčkala in ji pela. Le kadar so bili v lazu ljudje, je nekoliko pozabila nanjo. Njene otroške misli so splavale v nasprotni breg, kjer je ležala vas. Tam so stale hiše, v katerih prebivajo ljudje, ki prihajajo v grapo. Tedaj se je spomnila, da je njihova kočja majhna, da ona nosi raztrgano krilce, da včasih lačna stika za suhimi drobtinicami in skorjicami kruha. Tam, v Robidnici, pa stojijo velike hiše, deklice ne letajo tako raztrgane okrog, belega kruha ne vidijo samo o veliki noči in o božiču. Vse to je vedela od bratov in sester, ki so služili pri kmetih. Zmeraj so širokoustno pripovedovali, kaj so dobrega jedli. Včasih so prinašali velike kose pogače. Tako je nekega dne čepela v pomladanskem soncu in mižala. Pod vekami ni bilo teme, videla je čudovite reči. Domišlala si je, da že nosi obleko, ki si jo je tako želela. Sami pisani trakovi in drobceni, svetli gumbi. Pred njo se je kadil velik kos božične potice. Zopet je odprla oči, ki so jo zaščemele v soncu. Rožičasta oblekica je izginila. skozi pretrgo v krilcu ji je pogledalo golo koleno ... V lazu pod njo je plela široka, rdečelična kmetica. Prestopala se je po črni zemlji, z levico trgala plevel, udarjala z motiko. Priplela je do plota in se vzravnala. Skozi robido je zagledala Nežko in se ji nasmehnila. »Čigava si?« »Grivarjeva.« Nežka je pokazala na kočjo za hribom, nato se je zagledala v punčko. Ni bila vajena ljudi, sramovala se je. »Kako ti je ime?« Povedala je. »Ali bi jedla kruh?« »Saj ga nimam.« Kmetica se je široko zasmejala. Nato je segla v žep in privlekla iz njega velik kos kruha. Bil je pol iz bele, a pol iz ajdove moke. Zvit ko potica. Dala ji ga je skozi plot. Nežka ga je nesla k ustom, da bi ga ugriznila, a se je premislila. Pobrerala se je in tekla domov ... Mati se je začudila velikemu kosu kruha. »Kdo ti ga je dal?« »Žena.« »Katera žena?« Tega Nežka ni vedela. Mati je stopila na prag in zagledala Mejačevko., ki je prihajala po stezi. Ženski sta se pozdravili in odšli v izbo. Mejačevka je sedla. Pokašljala je, nato je rekla: »Daj mi Nežko, da bo včasih malo povarovala našo Maričko!« Grivarica je sklenila roke. »Moj bog, saj še ni za pestrno.« »Saj tudi ne bo pestovala. Igrali se bosta skupaj, to bo vse.« Grivarica se ni mogla odločiti. Nežka jo je vedno skrbela, kadar jo je samo puščala doma. Ves dan je mislila le na njo. Bila ji je samo v skrb in napotje. Vendar se ni rada ločila od nje. »Če bomo zadovoljni z njo ne bo zastonj,« je silila Mejačevka. Grivarica je gledala hčerko, oči so ji na gosto mežikale. »Otrok, da bi varoval otroka?« je vzdihnila. »Saj te ne silim,« je rekla soseda in se dvignila. »Kakor hočeš ... Le mislila sem, da bi bilo tako dobro zame in zate ...« Nežka je ob tem molče stala ob peči in odpirala usta. Slutila j, da gre zanjo. Pa je bila tako zmedena, da ni mogla vsega razumeti. Pogledovala je zdaj mater, a zdaj Mejačevko. »Ali pojdeš k Mejaču?« jo je vprašala mati. »Za pestrno boš.« Nežka je od sramu spačila obraz. Punčko je cukala za krilce. »Ne

vem,« je zategnila. »Pri njih ti ne bo zmanjkalo kruha. In novo oblekico boš dobila.« »Da, da,« je pritrdila Mejačevka. »Res?« je Nežka uprla pogled v kmetico. »Rožičasto?« »Da, rožičasto,« se je Mejačevka zasmejala. »Ali prideš?« »Da,« je rekla skoraj tiho in pogledala mater. »In Pikapolonica?« »Kakšna Pikapolonica?« je vprašala Mejačevka. »Punčka.« »Punčka ti nihče ne bo jemal. Tudi Marička jo ima. Skupaj jima bosta kuhali in ju zibali.« Bili so zgovorjeni. Nežka je postala Mejačeva pestrna.

4

V nedeljo popoldne jo je mati peljala v prvo službo. Nebo je bilo sivo, žalostno; sonce je le kdaj pa kdaj predrlo oblake ... Nežka je nesla Pikapolonico, a mati culo, v kateri je bilo vse njeno imetje. Tega je bilo malo. Obleka, dve srajčici, velika ruta in obnošeni čeveljki za zimo. Zdaj je bila bosa. Nežko je mučila žalost, ker je morala od doma. Hkrati je bila radovedna, kako bo pri Mejaču. Mati je bila zamišljena. Dolgo nista spregovorili. Dospeli sta na breg, odprl se jima je razgled čez obronke. »Glej, tam je pri Mejaču,« je pokazala mati. Nežka je gledala ... Mejačev dom je stal na koncu vasi. Nizka, široka hiša in velik hlev sta bila potisnjena v breg. Za poslopji je ležala ravnica, na nji je stala lipa in kozolec. Okrog in okrog se je med klanci širil sadovnjak. Pod kozolcem se je začel gozd. Mejačevka jo je sladko sprejela. »Ali sta prišli?« je reka. Da, prišli sta. To je dejala mati. Nežka ni mogla govoriti. Stala je poleg matere in se ozirala okrog. Vse ji je bilo tuje in novo. In tako zelo veliko. Velika izba, velika okna, velika peč in velika ura – vse veliko. Še podobe na steni so se ji zdele velike, kakor da ne najdejo prostora in lezejo na strop. Mejač je z rokami na hrbtu hodil po izbi. Bil je dolg in je nosil rjave zalizke. Prav zaradi teh, ki so mu štrleli na obe strani, se ga je skoraj bala. Hlapec je bil že na pol starec, s sivimi brki; Sključen je sedel na klopi in kadil pipo. Marička je sedela na peči. Gledala je po izbi in si vtikala nogo v usta. Mejačevka jima je prinesla kave. Nežka je preplašena gledala velik kos kruha poleg velike skodelice. »Le jej!« ji je rekla mati. In Nežka je jedla. Ni ji šlo v tek, a se je silila. Komaj je zadrževala solze, težko je dihala. Čutila je, da jo pogledujejo, a ona ni dvignila oči. »Tožilo se ji bo,« je rekel Mejač. »Se bo že privadila,« je menila gospodinja. »Saj nismo tako daleč. Za kozolec bo stopila, pa bo videla domov.« Slednjič se je mati poslovila. »Pazite nanjo, kakor da je vaša,« je rekla. »Ti, Nežka, pa ubogaj!« Nežka je prikimala in spremila mater pred hišo in prav do klanca. Naprej ni smela. Gledala je za materjo, ki je odhajala po gozdu. Na rokah ji je bingljala cula, v katero je bila Mejačevka zavezala pol hlebca s prgiščem boba in fižola. Vsa otrpla je tiščala prst v ustih. Najrajši bi bila zavpila in stekla za njo. Mati se je ozrla. »Saj te bom obiskala,« ji je zaklicala. »Vsako nedeljo.« Nežka je imela polne prsi joka, polne oči solza, ko se je vrnila k hiši. Pred hlevom je naletela na pastirja, ki je bil pravkar prignal živino domov. Bil je dve leti starejši od nje, močan, z veliko

kuštravo glavo. Tisti, ki je vsako jutro stal na tršu in hojkal Petrču. Tako od blizu ga še ni videla. Od daleč je bil ves drugačen. »Joče,« se je pastir široko zarežal, ko je stopil za njo v izbo. »Tiho!« je Mejač ostro premeril pastirja. »Ali si nastlal živimi?« »Ne še.« »Kaj pa čakaš?« Tinče se je pomuznil iz izbe. »Pridi na peč,« je rekla Mejačevka Nežki. »K Marički. Le dobro se oglejta! Zdaj si bosta morali postati prijateljici.« Pestrna se je potegnila na peč. Deklici sta se gledali kot mladi mačici. Marička se je Nežke dotaknila z mokrim prstom in se zasmejala. Pei večerji se je morala Nežka vselej dvignila, kadar je zajela, da je dosegla veliko skledo sredi mize ... Poleg pastirja je sedel Filip. Ta je bil Maričkin brat, leto starejši od pastirja. Imel je debela lica in svetle lase. Ves čas jo je opazoval izpod čela. Tinče pa ji je migal s »kapo«. Oh, to je znal! Velik grm las je pomikal zdaj naprej, zdaj nazaj, da je bilo zelo zabavno. Nežko je hotel pripraviti do smeha. Toda ona se ni zasmejala. Zadremala je. »Pelji jo spat!« je rekel Mejač ženi. Mejačevka je vzela svetilko in jo vodila v vežo, a iz veže po lestvi nekam na vrh. Nežko je ves čas skrbelo, kje bo spala. Doma je spala z materjo. Kadar jo je bilo ponoči strah, se je privila k nji. Ko jo je gospodinja pripeljala v podstrešje, kjer je stala postelja, so se ji noge zašibile v kolenih. »Ali bom tu spala?« je plaho vprašala. »Da, tu,« ji je odgovorila Mejačevka. »Naučiti se boš morala, da boš posteljo našla v temi. Vsak večer ti ne bomo svetili.« Nežka je proseče pogledala Mejačevko. Res, tu bo spala med tramovi in koši? Ne, ne, ne! Hotela je prositi, naj je ne puščajo same, a se je bala. Mejačevka je odšla. Nežka se je slekla v temi, zlezla pod odejo in se zagrnila čez glavo. Tresla se je od strahu. Privijala je k sebi Pikapolonico, kakor da pri nji išče pomoči. Iz oči so ji pritekale solze. V tihem joku je zaspala.

5

Nežka se je priučila novemu življenju. To ni bilo tako, kakršno je pričakovala. Da se bo samo igrala, je rekla Mejačevka. Saj se je res igrala. A zmeraj le tedaj, ko je hotela Marička. Kadar je njena varovanka spala, so ji naložili kako drugo delo. Strgati je morala krompir in nositi drva v vežo. Včasih je žehhtarju vlačila vodo od vodnjaka. Zarana je pobirala piškavke v sadovnjaku. Bose noge so jo pekle v rosi. V kozolcu je podajala snope. To je bilo težko. Kadarkoli je dvignila podajač, jo je zbolelo v prsih. Včasih so orali, vozili gnoj na njivo, tedaj je morala voditi vole. Bala se jih je. Mislila je, da jo bodo vsak hip pomendrali ali nasadili na roge. Kdaj pa kdaj je bila tako izmučena, da bi se bila najrajši sesedla in se bridko razjokala. Toda morala je k Marički. Z njo se je igrala in tekala po griču. Ali pa jo je nosila na rami. Tega se Marička nikoli ni naveličala. »Še, še!« je zahtevala. Nežka je morala ubogati. Tekala je z njo ko nora. Pa se je spotaknila in pala na nos. Marička se je udarila ob kamen, da ji je na čelu zrastle velika, modra bula. Vpila je ko grešna duša. Pritekla je Mejačevka. »Kaj se je zgodilo?« Pobrala je Maričko in ji pritisnila mrzel kamen na

čelo. Nežka je vsa bleda, prepadena stala pred njo. »Kako je padla? Ali si jo pahnila?« »Ne. Nesla sem jo kalonce. Obe sva padli.« »Pahnila,« je Marička zategnila v joku. Nežka je bila tako zavzeta nad krivico, da ni našla glasu. »Saj se mi je zdelo,« je kričala Mejačevka. »Pahnila so jo!« »Saj ni res,« se je Nežki izvilo iz dna duše. »Proč pojdi!« je zavpila Mejačevka »ne maram te videti.« Nežka se je obrnila in odšla proti kozolcu. Bila je prepadena nad krivico, ki se ji je zgodila; ni občutila jeze, temveč le golo žalost. Prva služba ji ni bila všeč. Ne zaradi dela, četudi je bilo včasih pretežno za njene ročice. Tudi kruha ni stradala. Bilo ga je dovolj, četudi ne belega. Ta je bil samo za Maričko. Mejač je bil dober. Filipa in Tinčeta je klofotal za vsak nič, a nji ni rekel zlé besede. Njega se ni bala. Bala se je Mejačevke. Ta ni bila nič več tako sladka kot prve dni. Postala je sitna in ujedljiva. Rožičaste obleke ni nikoli več omenila. Morda je nanjo celo pozabila. »Kdaj mi boste kupili oblekico?« jo je Nežka nekoč spomnila. »To si neučakana!« se je zavzela gospodinja. »Saj si šele prišla ... In – ali si bila zadosti pridna?« To je bilo za Nežko kot udarec v srce. Temna bolečina se ji je kot trn zasadila v dušo. Mejačevka ji je obljubila rožičasto obleko le, da jo je zvalila s seboj. Grdo so jo prevarili ... Če bi Nežka ne bila tako zelo majhna, tako plaha, bi se ji bilo bolje godilo. Pa je bila ko mačica – pritepenka, ki jo sme vsakdo brcniti, kdor jo zagleda. Filip in pastir ji nagajala v lastno zabavo. Tinč jo je lovil z modrasom, ki ga je nosil na šibi. Kako zelo se ga je bala in vpila! Ali pa je podil živino proti nji. Ujel je mačka in ga ji posadil na hrbet. »Nežka!« jo je Filip potuhnjeno poklical. »Ali hočeš bonbonček?« »Daj,« je rekla; preveč rada je verjela. »Nastavi roko!« Nastavila je dlan. »Na! Deni takoj v usta!« Stisnil ji je nekaj v roko. Zagomazelo ji je v dlani, da se je prestrašila, odskočila, vrgla proč in zavpila. Bil je hrošč. Filip se ji je smejal. Tinček se je od razbrzdanega smeha kar valjal po tleh. »Pikapolonica je dobila bonbonček!« je vpil. Zaradi punčke so bili Nežki rekli Pikapolonica. »Krota, grda krota!« je zavpila na pastirja. »Le čakaj!« ji je grozil Tinče. »Živo kroto ti prinesem v posteljo.« Poslej se je vsak večer bala, da bo našla živo kroto v postelji. Nikoli več ji niso svetili ali je spremljali, kadar je hodila spat. Sama je morala po temi skozi vežo, po sajasti lestvi in škripajočem podu. Pred njenimi očmi so hkrati oživali vsi grozotni spomini. V vseh kotih so čepeli škrateljni. Po lestvi so počasi plezali pred njo in ji kazali roge in jezik. Prav razločno jih je videla. Morala je tipati, da ni zašla ali padla. Toda kadarkoli se je dotaknila kakega predmeta, se je zdrznila. Zdelo se ji je, da se je dotaknila pošasti. Da bi vsaj deske tako ne škripale pod njo! Pikapolonico je privijala na prsi in ji drhté prigovarjala: »Ne boj se! Saj sem tu.« Kakor je včasih slišala govoriti svojo mater. Toda tolažila je sebe, ne punčko. Največji škratelj je čepel na blazini, se prevalil na drugo stran in zlezal pod posteljo. Vsa znojna od strahu je vsak večer dosegla ležišče. Naglo se je zagnila čez glavo in se ni upala niti dihati. Trepetala je s Pikapolonico v naročju, dokler ni zaspala ... Neke noči jo je strašilo. Iz poldremavice jo je predramil neki šum,

ki je prihajal z lestve. Prestrašena je dvignila glavo in prisluhnila. Zapraskalo je po deskah in se oglasilo: »Huuu – huuu ... huuu – huuu ... Grrr ... grrr ...« Glas je prihajal globoko iz grla, kakor da grči velika zver. Nežki je vsa kri pomrznila po telesu. Iztrgal se ji kratek, pretrgan krik, nato ji je vzelo glas. Zvila se je pod odejo, se vsa zamotala, da bi ne mogel noben glas več do njenega ušesa. Od groze so ji tekale solze iz oči ... Zjutraj je vsa prepadena prišla v vežo. »Ponoči si kričala,« ji je rekla Mejačevka. »Ali si sanjala?« »Ne, strašilo me je. Praskalo je in grčalo.« »Maška je bila. Mačke se bojiš?« Nežka je mislila prositi, da bi ne spala več na izbi, a se ni upala. »Ali te je strašilo?« ji je zvečer pošepnil Tinče. Nežka mu je nekaj zavzeto gledala v nagajive oči. »Ti si bil!« je vzkliknila očitajoče. Tinče ni rekel, da ni bil, a tudi ni pritrdil. Široko se je režal.

6

Mati Nežke ni obiskala vsako nedeljo, kakor je obljubila. Samo enkrat je bila prišla, sedla pred hišo in kmalu odšla. Pogosto jo je videvala od daleč, ko je delala na vaških njivah. Od daleč sta si pomahali z roko. Kadar je bila Nežka potrta, je počenila za kozolec in gledala proti domu. Skozi zeleno drevje se je odražala temna koč. Včasih je zagledala tudi Petrča s kozo pod slemenom. Zavidala ga je. Zmeraj, vsak dan si je želela domov. Od majhnih in velikih krivic in bridkosti se ji je zavozlal trd voz v prsih. Zmeraj češče je mislila na to, da bi pobegnila. Toda – kako? Bila je tako majcena in nebogljenja – ali bi se mogla upreti vsemu svetu? Vedela je, da bi je Mejačevi ne pustili od hiše. In če bi ušla – kako bi prišla čez potok? Brvi se je bala. Neke nedelje je iznenada prišla mati. Ob uri, ko jo je najmanj pričakovala. Tako se je je razveselila, da jo je hlastno objela okoli pasu. Zopet je sedela pri nji na klopi. Mejačevka je postavila pred njo postavila veliko skodelo kave kot prvi dan. In belega kruha. Gotovo zato, da bi materi dokazala, kako ji ni sile pri hiši ... Ob materi se je Nežki obnovila vsa bridkost prejšnjih dni. Ni je mogla skrivati. Ustnice so ji trepetale. Oči so ji nekaj dopovedovale. Mati jo je pogledovala z ljubeznijo in skrbjo. Ni prezrla njene žalosti. »No, kako ti je, Nežka?« jo je slednjič vprašala. Moj bog, kako je bilo to težko! Če bi jo bila mati vprašala kje na samem, bi se bila razjokala in vse povedala. Toda v izbi pred vsemi, ki so jo gledali, ni imela poguma. Gledala je v mizo. »No, le povej, če se imaš kaj pritožiti,« jo je silila Mejačevka. Njen pogled je bil grozeč, kakor da ji dopoveduje: Le drzni si! Nežka je molčala. Bil je že mrak, ko se je mati poslovila. Nežka jo je spremila na klanec in še dljé, prav do gozda. »Zdaj se pa le vrni!« se je ustavila mati. Tedaj je Nežko priklopela do vrha. Ulile so se ji solze. Mati je bila prepadena. »Moj bog, otrok, kaj pa ti je?« »Z vami bi rada šla,« je zahlipela. »Ne bom več pri Mejaču.« »Kako da ne? Kaj se je zgodilo? Ali ti ni dobo pri Mejaču? Le povej! Zakaj ne govoriš?« »Pi-ka-polonica mi pra-vijo ...« »To?« je rekla mati in se oddahnila; pričakovala je kaj hujšega. »Saj to nič ni. Kaj pa je to, če ti pravijo

Pikapolonica! Smej se jim!« »Filip in ... Tinče ... mi na-gajata!« »Mejačevki povej, da jih bo okregala. Kako ti nagajata?« Nežka se ni mogla pomiriti. Med jokom je počasi trgala besede iz sebe. »Strašil me je ... Tinče ...« »Tako? Le čakaj, pob nemarni!« se je mati razhudila. »Ne boj se, ne bo te več strašil. Bom že jaz govorila z njim. Ga bom že naučila ... Le pojdi, da ne bodo skrbeli, kje si ostala. Ne bo te več strašil ... V nedeljo te obiščem ...« Nežka se je vračala k Mejaču. Rahlo upanje, da jo mati morda vzame s seboj, se ji je za vedno podrlo. Ostane v službi ...

7

Naslednji večer je pastir nekam pozno prignal domov. Ponavadi je kričal in žvižgal, kakor da prihaja cela vojska, a zdaj je bil tih ko miš. Napojil je živino in jo zagnal v hlev. Nastlal ji je, nato se je umival pri vodnjaku. Hlapec se je začudil. »Naš pastir se umiva,« je rekel »Kaj to pomeni?« »Kdo se umiva?« je vprašala gospodinja, ki ni dobro slišala. »Maček?« »Ne maček, ne. Naš pastir. Ne vem, kaj ga je prijelo.« Tinče je bil znan umazanec. Še v nedeljo si je le za silo oplaknil lica. Zdaj se ni zmenil za norčevanje. Obrisal se je v jopič, nato je sedel na klop pred hišo in čemerno gledal predse. Ko je prišel k večerji, je bilo vsem jasno, da je jokal. Zabuhlih lic in rdečih oči ni mogel izmiti z vodo. Bil je videti jezen in užaljen. Domačih ni niti pogledal, kakor da so mu oni storili kako krivico. Šobil se je in srdito zajemal iz sklede. Iz žlice se mu je zlivalo po mizi. Družina se je čudila. Kaj mu je? Kaj se mu je pripetilo? Bili so ga navajeni videti v smehu, ne v solzah. »Zakaj se pa držiš kot mila Jera?« ga je slednjič vprašal Mejač. Tinče ni dvignil pogleda. »Piskal je, saj vidite,« je menil hlapec. »Ga je že kdo potipal, ker mu je spustil živino v laz.« Kdaj se Tinče ni mogle več premagovati. Vrgel je žlico na mizo. »Grivarica me je,« je cvileče zategnil. Nežka je čutila, kako so se vsi pogledi hkrati uprli vanjo. Kri ji je udarila v lica. Vedela je, zakaj se mu je to pripetilo. Bila je zadovoljna, a hkrati se je zbala. Mrzlo jo je spreletelo po hrbtu. Roka se ji je tresla. Najljubše bi ji bilo, ako bi je ne bilo v izbi. »Pa zakaj te je?« je vprašal gospodar. »Rekla je ... rekla je ... da sem strašil Nežko ...« Nežka je preplašena pogledala po obrazih. Od nenadne bojazni ji je bilo do solz a se je premagovala. »Ali je res?« jo je trdo vprašal Mejač. »Res,« je rekla. »Strašil me je ... ponoči ...« »No, potem se ti pa prav godi, ako ti je navila uro.« Tinče je ogorčen planil kvišku. »Ni res, ni res!« je kričal. »Ni res! Zlagala si se! Lažeš!« Zgrabil je žlico in jo zalučal v Nežko. »Tinče!« je revsnil gospodar. »Alo – kaj pa je to?« »Res je!« je ponavljala Nežka. »Res, res, res! Praskal si in grčal.« »Ne, ne, ne!« Medtem so bili vsi prenehali jesti, gledali Nežko in Tinčeta, ki sta se skušala prekričati. Le Filip ni dvignil pogleda, zajemal je dalje. Bil je rdeč do las, ušesa so mu kar gorela. Hlapec je z očmi pomignil gospodarju. Ta je pogledal sina, hotel takoj položiti žlico na mizo, a se je premislil. »Zdaj tiho!« je rekel Tinčetu. »Če res nisi bil ti, se bo že izkazalo.« Bili so tihi do konca večerje. Ko so vstali iza mize, je Mejač prislonil Filipu tako klofuto, da

je deček zajavkal in se opotekel. »Pa zakaj?« se je zavzela Mejačevka. »Se bo že spomnil, zakaj,« je rekel Mejač. »Poberi se!« je zarohnel nad sinom. Filipu tega ni bilo treba šele reči. Tuleč je tekel iz izbe. Nežka je bila kot otrpla. Vedela je, da je vse to zaradi nje. Le tega, zakaj je Mejač udaril sina, ni mogla razumeti. Po večerji je zlezla v zapeček. »Spat pojdi!« je revsnila Mejačevka. Nežka ji je prepadena strmela v obraz. »Spat pojdi! Ali ne slišiš?« Pestrna je tiho odšla. Morala bi bila še nastrgati krompirja za drugi da, pa so jo kar zapodili. Kaj je zakrivila? Zdaj je razumela manj kot prej.

8

Bilo je vročega, soparnega dne. Nežka je bila sama doma. Družina je v senožeti za poljem pospravljala seno. Hlev je bil prazen, živina je bila na paši. Le prašiči so kdaj pa kdaj zakrulili v svinjaku. V koprivah ob plotu so se valjaje kokoši in od vročine odpirale kljune. Marička je spala v kamri. Nežka je bila zaklenila hišo in ključ vtaknila pod prag. Ni je bilo strah same. Tu ni bilo ozke grape, šumečega potoka in gozda, iz katerega so prihajali čudni glasovi. In nikogar ni bilo, da bi ji naložil kako delo. Lahko se je igrala, kolikor se ji je ljubilo. Najrajši se je igrala v senci košate lipe za hlevom. Tam je bila trata vsa razhojena in razgrebena od njenih nožic. Bila je tiha, čisto tiha, kakor da je sploh ni na svetu. Igrala se je s punčko. Pikapolonica je spala v zibki iz lubja. Koliko dela in skrbi! Komaj jo je polehla, že je zopet zajokala. Skuhala ji je belega peska v lončeni črepinji na suhih, mrtvih treskah. To je bilo mleko. Pitala jo je s treskico. Jed je vselej popihala, da se punčka ni oparila. Pa je bila Pikapolonica tudi poredna. »Le čakaj ... na, na!« jo je natepla. Potem jo je morala zopet utolažiti. Obljubila ji je bonbonček, ako bo tiho. Da jo je potem uspavala, jo je zibala: »Nina, nana ...« Za Nežko punčka ni bila sveženj cunj. Zdela se ji je živa. Kadar je spala, je bila za nekaj trenutkov prosta. Takoj se bo prebudila, a tedaj se delo začne znova ... Dvignila se je, da bi naglo stekla k hiši. Morala bi prisluhniti, ali se je Marička že zbudila. Včasih je pri igri čisto pozabila nanjo. Marička pa se je drla v kamri. Nežka je bila nato kregana. Ni še prišla do hiše, ko je nenadoma obstala. Zagledala je kravo, ki je prihajala po klancu. Bila je velika, zelo pisana – klicali so jo za Pirho. Nežka se je bala goveda, ni ga bila navajena. Toda najhuje se je bala Pirhe. Imela je drzne oči, en rog ji je molel naprej. Nežka je od strahu vzkliknila in pobegnila za lipo. Od tam je pokukala okoli debla. Krava je stala pred hišo in mulila sočno travo. Tedaj je prišel Nežki zategel glas na uho. »Ne-e-žka!« Pestrna se je zdrznila. Pogledala je skozi drevje v senožet. Mejačevi so se pehali s senom, bili so pospravili že pol zagrebka. A v tistem trenutku niso delali. Stali so in gledali proti domu. »Ne-e-žka! Oj! Ne-e-žka!« Klicali so jo. Mejač jo je klical, poznala ga je po glasu. Vsa preplašena se je dvignila, da bi jo bolje videli. Kaj ji hočejo? Mejač je potresel pest proti nji, a Mejačevka je dvignila grablje, kakor da jo hoče udariti. Spomnila se je, da so jo

včasih klicali s polja, ker je bila pri igri s punčko pozabila na Maričko ... Tekla je proti hiši. Šele tedaj ji je Maričkin jok razločno udaril na uho.

9

Nežka je stopila v hišo. Marička ni več jokala. Bila jo je zaslišala. Nežka je po prstih šla h kamri. Tiho je odprla vrata. Pogledala je v mrak. Skozi okno je prihajalo le malo svetlobe. Marička je vsa mokra, umazana od joka ležala v velikanski zibeli. Svetli lasje so ji potni viseli na čelo. Zagledala je Nežko in se je zopet nakremžila. »Marička, ku – ku!« Nežka se je bala njenega joka. Zmeraj je naznanjal nesrečo. Edino »kukanje« jo je pripravilo v dobro voljo in smeh. Razvezala jo je in jo postavila na tla. Nato ji je oblekla rdečkasto oblekico in ji zapela gumbe na hrbtu. Teh ni bilo konca. Marička je bila neučakana. »Lačna!« se je praskala v razkuštranih laseh. »Počakaj! Prej te še umivčkam in počeskam.« »Ne umila!« je zategnila Marička. »Saj te ne bom. Zakaj pa se zopet kisaš? Pa bodi umazana, packa packasta! Počesala te pa bom!« Temu se Marička ni upirala. Bilo ji je prijetno, ako ji je kdo grebel po glavi. Nežka jo je česala s starim glavnikom, ki mu je manjkalo zob. Odšli sta v vežo. Nežka je razgrebla kupček pepela na ognjišču, položila na ostanek žerjavice nekaj suhih tresk in upihala ogenj. Pristavila je lonček mleka, ki je čakal v omari. V skodelico je nadrobila belega kruha. Nanj je vlila vrelega mleka, ki se je kadilo. Skodelico je odnesla v izbo in Maričko posadila na klop. Pitala jo je. Vsako žlico jedi je najprej popihala, jo pokusila prav malo s končkom jezika. Ali ni prevroče? Tedaj, ob pokušanju, je živo začutila žejo in lakoto. Saj bi se bila lahko napila vode. Ali vzela kislega mleka. Tudi črn kruh je ležal v miznici. Če bi si ga odrezala bi ji nihče hude ne rekel. Toda zadišalo ji je mleko z belim kruhom. Pokušanje je bilo prezapeljivo, da bi se mogla premagovati, premočno je bilo njeno poželenje. Ne več okušala le s končkom jezika, pol požirka ji je zdrknilo v grlo. Nazadnje je zajemala polno žlico, a Marička je dobivala je polovico. Marička je bila razumna. Z bistrim očesom je gledala, kako Nežka zajema, piha in poskuša. Opazila je prevaro in obraz nategnila v jok. »Kaj ti je?« se je Nežka ujezila. »Kaj hočeš?« »Ne ti, ne ti ...« »Kdo pa jé? Pokušam. Saj moram pokusiti, da se ne opečeš.« Nežka je bila užaljena ... Prve dni je res kazalo, da si boste z Maričko postali prijateljski. A ni bilo nič iz tega. Marička je bila razvajena, raznegovana od matere. Bistro je opazila, da je ona »gospodinja«, a Nežka njena »dekla«. Vselej je bila kregana le Nežka, ona nikoli. To je Nežka občutila kot boleč trn v srcu. Ni se mogla upreti nobeni majhni krivici, ki so padale nanjo. Zaklepala jih je vase. Do Maričke je bila le na videz ljubezniva. Ker ni mogla drugače. A je ni ljubila. Mrzila jo je. V jezici, ki jo je zdaj obšla nalašč ni popihala nove žlice. In ni počakala, da bi Marička zadosti odprla usta. Zadela jo je z žlico v zobe, da se je mleko razlilo po bradi in po vratu ter jo speklo. »Pe-e-eče!« Marička je zatulila. »Zakaj pa zadosti ne odpiraš ust. Zdaj pa

imaš! Prav ti je!» Marički se je zaletela slina, da je pomodrela v obraz. Otepala je z nogami in vpila. Pestrna se je zbala. Če jo slišijo v senožet, bo joj! Zgrabila jo je za roko in jo srdito tresla. »Nehaj, saj nič ni! Nehaj, no, saj se boš še zadušila ... Marička!» To ni pomagalo. Tudi Nežki je šlo na jok. Bala se je, da vsak hip kdo priteče iz senožeti in plane v izbo. Morala jo je potolažiti za vsako ceno. Jo zamotiti, da bo pozabila do večera. To ni bilo lahko. Požrla je jezico. Z robom krilca je Marički obrisala lica in nos. Nato jo je objela in ji prigovarjala. »Pojej, Marička! Potem se boš igrala z mojo punčko. Z mojo punčko veš ...« Marička jo je pehala od sebe. Prava reč, njena punčka! Saj jo je imela, kadar je hotela. S tem je ne bo premotila. »Pa joči!» je rekla Nežka. »Le pači se! Bom pa jaz vse pojedla.« To je pomagalo. Marički so se na mah posušile solze. »Neee!» je zategnila. »Meni!» Nežka je zopet zajemala. Zdaj ni bilo treba nič več pihati, mleko je bilo že pohlajeno. Mislila je na svojo punčko. Kje jo je pustila? Ali ni ostala pod lipo? V zibki iz lubja? Da. Zaradi krave, klica iz senožeti in Maričke je bila čisto pozabila nanjo. Drugače jo je vedno jemala s seboj. Zaskrbelo jo je. Morda jo je požrla Pirha. Nekoč je videla kako je žrla staro cunjjo. Najrajši bi bila takoj letela na grič in pogledala pa se je bala, da bo Marička vpila. Zajemala je vedno hitreje ...

10

Tinče je bil komaj zlezal iz krilca v hlače, že je bil določen za pastirja. Pri Mejaču, kjer noben posel ni dolgo obstal, se je držal že tri leta. Bil je vesel, nasmejan deček, najljubši kraj mu je bil pašnik. Živina ga je imela rada. Tudi Tinče je imel rad krave, razen Pirhe. Ta mu je delala preglavice. Ni se mogel ves zatopiti v svojo igro, ves čas je moral paziti nanjo. Pa mu je kdaj pa kdaj vendar ušla. Pomuznila se je skozi plot in jo ubrala naravnost domov. Potem jo je našel kje v sadovnjaku, kjer se je mirno pasla. Mejač je zaradi tega rohnul. Tistega dne je pravkar hotel splezati na trš in zahojkati Petrču na nasprotni breg. Ozrl se je po kravah. Ali mu katera manjka? Ena, dve, tri ... Kje je Pirha? Vse krave so mirno prežvekovale v senci, Pirhe ni bilo. »Pirha!» jo je klical. »Piiirhaaa!» Nič, Pirha se ni oglasila. Bila je izginila. Pastir je pustil živino, vzel šibo in tekkel proti domu. Vso pot se je sam pri sebi hudoval na kravo. Grozil ji je. Tako jo bo naklestil s šibo, da si bo zapomnila. Pa je vedel, da bo takoj pozabil na svoje grožnje, ko jo bo zagledal. Ni tepel živine kot drugi pastirji. Saj mu je tudi ni bilo treba. Na klic ga je ubogala. Bilo je soparno. Pot mu je v curkih tekkel po telesu. Obraz mu je bil od umazanosti ves marogast. Zrak je bil miren in tih, noben list se ni zganil na drevju. Približevala se je nevihta. Iz za gorá na zahodu so rasli oblaki. V daljavi je zamolklo grmelo. »Hej, Pirha, mrha!» je zavpil. Kravo je zagledal za hlevom. Čisto mirno se je pasla, kakor da je tam pašnik, ter je vse v najlepšem redu. Obstal je na klancu. Pirha je dvignila glavo in kratko zamukala. Bila je nejevoljna, da jo moti pri dobri paši. Pametna kakor je bila, je sama od sebe krenila

na klanec. Ko je stopala mimo pastirja, ga je poniglavo gledala z enim očesom. Tinče je že hotel za njo, ko mu je pogled obstal na punčki, ki je ležala pod lipo. Bila je Nežkina Pikapolonica. To odkritje ga je razveselilo. Previdno se je ozrl na okrog, nato jo je pobral s tal. Držal jo je v umazanih rokah in zopet oprezoval na desno in levo. Tinče ni bil hudoben človek. Le neugnan, poreden, kakor menda vsi dečki, ki imajo velike, kuštrave glave. Z drugimi pastirji se je dobro razumel, le deklicam je rad nagajal. Zabavalo ga je, ako so cvilile. Pravzaprav mu je izmed deklic Nežka najbolj ugajala. A hudo se mu je bila zamerila, ker ga je bila obdolžila, da jo je strašil. In da mu je potem Grivarica s svojimi koščnimi prsti nemilo nategnila ušesa. Te krivice ni mogel pozabiti ne odpustiti. Posebno zato, ker je bila Nežka edina pri hiši, ki še vedno ni hotela verjeti, da je nedolžen. Vsak dan ga je gledala z očitkom in posmehom. To ga je bolelo. Ves čas ni opustil misli, da bi se maščeval. Ne prehudo, ker se mu je Nežka pogosto smilila, a vendar tako, da bi čutila ... Zdaj je imel njeno punčko v rokah. Čudno, da jo naje našel. Nikoli je ni puščala same, še v posteljo jo je jemala seboj. Obraz se mu je širil v smeh, drhtelo mu je srce. Kje je Nežka? Tiho je šel proti hiši. Hotel je, da pestrna vidi, kaj je našel ... Punčko bi lahko vrgel na drevo, na najvišjo vejo, ali jo poteptal v gnojnico, ki se je cedila iz hleva. Pa tega ne bo storil. Pokazal ji bo Pikapolonico, nato bo pobegnil. Nežka bo kričala, tekla za njim po klancu a on pred njo. Ko se mu bo zdelo dovolj, bo punčko vrgel v koprive za plotom. Vsa se bo opekla, če jo bo hotela najti. »T-i-i-inčee!« Obstal je in se ozrl proti senožeti. Nato ni pomislil, da ga lahko vidijo domači. Mejač je stal ob košatem grmu in gledal proti hiši. Pastir se je preplašil. Da so ga morali videti! Stisnil je punčko pod pazduho in se pomuznil mimo hleva. V trenutku je bil na klancu ob Pirhi, ki se je zopet ozirala za kakim šopom trave. Pognal jo je v breg. Na nebo so se valile vedno gostejše kope oblakov. Pogrmevalo je vedno glasneje. V oblakih so se vžgali bliski. Listje je vztrepetal v rahli sapi.

11

Nežki se je strašno mudilo iz izbe. Komaj je vlila zadnjo žlico mleka v Maričkina usta, že se je dvignila s klopi. Skledice ni uspela pomiti. Poiskala je Maričkino punčko, ki se je valjala v kamri. Zgrabila je dekletce za roko in ga potegnila skozi vrata. Tedaj je zamolklo zagrmelo, kakor da je velik voz zropotal prek neba. Marička je preplašena obstala. »Pojdi hitro,« je rekla Nežka in se ozirala za kravo. Ni je bilo več. Ker se je Marička obotavljala, jo je izpustila in sama tekla na ravnico. V senci pod lipo je pogledala na tla in se zavzela. Kje je punčka? Punčke ni bilo. Ozrla se je okrog. Morda se je zmotila in jo je bila drugam položila. Nikjer je ni bilo. Pač, zdaj se je natančno spominjala, da jo je bila položila v zibko iz lubja. Zibka je tam, ob lipi ... a prazna. Bridko jo je zgrabilo za srce. Vsa kri ji je pomrznila po životu. V enem samem trenutku ji je sto različnih misli prešinilo glavico. In najgroznejša med njimi: punčko je

požrla krava. Zdela se ji je tudi najverjetnejša. . Marička je pristopicala za njo. Spomnila se je, da ji je bila obljubljena punčka. »Punčka!« je zasitnarila. »Punčke ni!« je Nežka nestrpno zavpila. »Ali slišiš? Punčke ni,« je dostavila obupano. »Odneseš jo je bavbav.« Bavbav je pomagal. Marička je preplašeno gledala in molčala. Nežka pa je ko nora latala naokoli hleva, okrog kozolca in po vsem sadovnjaku. Iskala je Pirho. Bala se je je, to je res. Toda v tistem trenutku je občutila velik pogum. Punčko bi bila iztrgala kravi tudi iz gobca. Nič bi se ne bala njenega naprej zavitega roga. Pirhe ni bilo ne v sadovnjaku ne na obeh klancih. In niti kakega sledu ni bilo za njo. Kakor da je bila prišla samo zaradi tega, da je požrla Pikapolonico, in je nato zadovoljna odšla. Nežka je zopet stala pod lipo, solze so se ji nabirale v očeh. Morda je bil medtem kdo prišel, odnesel punčko in je nikoli več ne bo videla? Neka misel se ji je zablistala v glavi. Pirhe ni bilo več. Sama se ni vrnila na pašo. Gotovo je Tinče prišel ponjo in jo odgnal. Ta ji je vzel Pikapolonico ... Tinče!. To se ji je zdelo zelo verjetno. Čudila se je, da že prej ni pomislila na to. In ji je bilo za hip celo ljubo, da je tako. Da je le ni požrla krava! Tako vendar še ni bila popolnoma izgubljena ... Toda že v naslednjem trenutku jo je bridko zaskrbelo. Tinčeta je imela za zelo porednega dečka. Takrat, ko je stoje v tršu klical Petrča, ji je bil zelo ljub, a zdaj se ga je bala. Da bi le ne imel tako velike kuštrave glave in tako nagajivega nasmeha! Nihče pri hiši se ji ni zdel tako vsega zmožen kot on. Če je vzel punčko, ji bo gotovo kaj storil. Kaj – tega ni utegnila misliti. In če je ni vzel Tinče – saj mora to izvedeti, da jo bo drugod iskala. Če bi ji kdo prej rekel, naj gre sama na pašnik, bi se bila zdrznila. Saj še poti ni dobro poznala. Zdaj ni mislila na to. Skrbela jo je le Marička. Ne bi je smela pustiti same. Pa saj bo tekla, tekla, da bo prej nazaj. »Marička, ná; igray se s svojo punčko! Skuhaj ji, deni jo spat ... v mojo zibelko jo deni ... Boš?« Da,. Marička je bila zadovoljna ... Toda, ko je bila Nežka že ob plotu, se je dvignila in zacmevhala. »Nežka!« Pestrna se je ustavila. V srcu se ji je prebudila drobna mržnja. »Kaj hočeš, sitnica?« ji je šlo skoraj na jok. »Saj bom takoj nazaj. Po punčko grem. Tinče jo je odnesel ... Grdi, grdi Tinče!« ji je vroče dopovedovala. »Le tihcena bodi! Prinesem ti Pikapolonico ...« Marička se je dala pregovoriti. Zopet je počenila. Nežka je tekla po klancu, kar so jo nesle drobne bose nožice. Bilo ji je, kakor da ji ranjeno srce poskakuje v prsah. V duši ji je ležalo jezero solza. Zadrževala jih je. Saj v nji skoraj ni bilo prostora za žalost. Obhajal jo je strah, kaj je s punčko. In jeza na Tinčeta. Dospela je do razpotja. Kod? Krenila je na klanec, ki je bil izhoden od živine. Medtem so bile kope oblakov zrasle že visoko na nebo. Dosegle so sonce, ki je nenadoma potemnelo. Prek vsega pobočja je legla grozeča senca. Trepetale so trave, trepetalo je listje na drevju. Grmelo je čimdalje bolj grozeče, bliski so bili vedno gostejši. Daljni hribovi so se zagnali v siv plašč dežja. Nežka se je ob slednjem gromu ustavila in se vsa stisnila vase. Znova je tekla dalje. Ni mislila na Maričko, ne na Mejačevko, ne na bližajočo se nevihto. Strmela je

predse, da bi zagledala Mejačevo govedo. Grmovje, samo grmovje, vmes ozke trate. Že je mislila, da je zašla ... Naletela je na Pirho, ki je stala ob velikem grmu in se radovedno ozrla proti nji. Živina se je mirno pasla na pobočju. Tinče je sedel pod starim gabrom. V brezdelju je s šibo mlatil po tleh. Nežka je tekla naravnost k njemu. Nič ni bil presenečen. Obraz se mu je zarežal do velikih ušes. Nežki je bilo takoj jasno, da je on odnesel Pikapolonico. Ni ga bilo treba šele Vpraševati. Njegov obraz ni lagal. »Daj mi punčko!« je zajecjlala. Tinče se je dvignil. Postavil se je pred njo in rahlo zaprl veke. »Kakšno punčko?« jo je vprašal. »Pikapolonico ... Saj sam dobro veš. Ti si jo vzela. Nihče drug.« »Jaz nisem vzela tvoje punčke. Mar mi je zanjo.« »Lažeš, kam si jo del?« Nežka je zmagala žalost. Punčke ni videla v Tinčetovih rokah. Verjela je, da je za vedno izgubljena. Iz grenkega obupa so se ji udrle solze. Počenila je in milo zajokala v predpasnik. Tinče je kot okamenel stal pred njo. Kadar so deklice cvilile, ga je zmeraj zabavalo, toda ta jok ga je ganil. Prihajal je tako iz srca, da bi se še kamen omečil. Saj take žalosti ji ni nameraval narediti. Smeh škodoželjnosti mu je izginil z obraza. »Nežka!« jo je poklical. Pogledala ga je s solznimi očmi. »Poglej!« Ozrl se je po gabrovi veji, ki mu je košata visela nad glavo. Na nji je žalostno visela Pikapolonica. Tako visoko, da bi je Nežka ne mogla doseči. »Daj mi jo!« je zaprosila. Tinče je dvignil dolgo šibo in velikodušno brsknil punčko, da je odletela na tla. Nežka jo je hlastno pobrala. Zopet je bila njena. Ne da bi rekla še kakšno besedo, se je okrenila in stekla po pašniku. Po poti si je brisala solzna lica. Nov grom je preklal nebo. Udarile so prve, debele deževne kaplje.

12

Mejačevi še niso utegnili pospraviti sena, ko se je razdivjala nevihta. Deževalo je z vetrom. Vršalo je, zavijalo vrhove dreves in lomilo veje. Mejač se je s hlapcem in Filipom zatekel v svisl. Mejačevko je preveč skrbel dom. Zavihala je krilo čez glavo, da bi si ne zmočila las. Na vse pretege je tekla proti domu. Bila je že na klancu, ko je nenadoma zaslišala otroški krik in jok. »Maama! Maama!« Kaj pa je to? Ustavila se je in začudena pogledala okrog. »Ježeš!« je vzkliknila. Zagledala je Maričko, ki je stala sredi najhujše zlivalice. Bila je premočena do kože, kakor da je pala v vodnjak, in že vsa onemogla od joka. V prsih ji je bolešno pohlipavalo. Zagledala je mater. Glas se ji je spremenil v milo tožbo. »Mama! Mama!« je vekala. Mejačevka je bila v trenutku pri nji. Vrgla je grablje od sebe in jo vzela v naročje. »Za božji čas!« je tarnala. »Kaj pa počenjaš tu? Kje je Nežka?« Ozrla se proti hiši. Kje je peštrna? Ni je bilo. Toda tedaj ni utegnila misliti nanjo. Prevzemala jo je skrb za Maričko. Uboga čečica! Taka toča, saj bi jo lahko ubila. In vsa je premočena, do kože. Čisto gotovo bo zbolela in umrla. Tekla je z njo v hišo in ji naglo obrisala obraz in lase. Preoblekla jo je v suho obleko. »Ti ubogi otrok!« jo je venomer pomilovala. »Saj te bodo še ugonobili,« ji je šlo na jok. »Nič več te ne bom puščala same. Na nikogar se ne morem zanesti

...« Marička se je je oklepala in še huje jokala. Ni mogla pozabiti, da so jo pustili samo na dežju. Mati je odprla skrinjo in ji dala veliko srce iz strdenja, ki ga je hranila za svojo birmanko. »Ná, ubogi otrok, ná! Saj tako nimaš nič dobrega!« Marička je ugriznila in se pomirila. Mati jo je zibala v naročju. Mejačevka je mislila na Nežko. Kam je neki šla? Čimdalje huje jo je lomila jeza. Saj je ves popoldan slutila, da doma nekaj ni v redu. Pa ni utegnila stopiti od dela. »Kam je šla Nežka?« je vprašala Maričko. »Po punčko.« »Po punčko je šla? Kam? Po kakšno punčko?« Tega Marička ni vedela. Toda uganila je, da je mati ne vprašuje zato, da bi potem pestrno pohvalila. Bila je huda na Nežko. O, da! Trudila se je, da bi jo ovadila. Imela je vse polno pritožb proti nji. Blebetala je o bavbavu. In o mleku, ki je bilo tako vroče, da se je opekla ... Mati je ni nič razumela. Toda vendar je razbrala, da ji je Nežka nekaj naredila ... Ti uboga čečica! »Bo že tepena, ko pride,« ji je rekla. »Jih bo že dobila.« »Tepena,« je ponovila Marička. Nevihta se je polegla, a je še vedno deževalo. Možje so prišli domov. Ko je Mejač zagledal objokano Maričko z mokrimi lasmi, se je začudil. »Samo sem jo našla na plohi,« je povedala žena ogorčeno. »Vsa je bila premočena. Lahko bi se ji bilo kaj zgodilo.« Mejač ni vedel, kaj naj reče. Nekaj časa je hodil po izbi. »Tako je,« je slednjič zinil, »ako otroci varujejo otroke.« Mejačevka se je razhudila. »Tako je, ker jo ti vedno zagovarjaš,« je rekla. »Kakšen otrok neki! Trše bi jo morali prijeti.« Mejač je imel glavo in srce na pravem mestu. S posli je delal kot z lastnimi otroki, nič boljše in nič slabše. Za Nežko bi se bil rad večkrat potegnil, a se je bal žene, ki je bila kot ogenj v strehi. »Jaz je nič ne zagovarjam,« je zarenčal. »Le to pravim, da je še otrok. Bil sem proti temu, da bi otroka vzeli za pestrno. Ti pa vse po svoji glavi ...« »Ježeš, ali slišite?« je bila žena na mah vsa v ognju. »Pa še pravi, da je ne zagovarja ... Ali ga slišite?« Mejač ni maral prepira. Jezen je odšel iz izbe in treščil z vrati.

13

Nežko je ujela vsa ploha. Lahko bi se ustavila pod kakim drevesom ali pod kako skalo. Pa tega ni storila. Tudi se ni bala ne bliskov ne groma. Da je le imela punčko! Pritiskala jo je k sebi in sopihala navkreber. Dosegla je lipo. Ves čas je bila ko omotična. Tedaj šele se je zavedela, da je bila pustila Maričko samo in da se je medtem razdivjala nevihta. Tega bi ne bila smela storiti. Mejačevi so se gotovo že vrnili. Obšla jo je bojazen. Ne sme se jim prikazati pred oči. Toda kam naj gre, da bi je ne našli? Na dežju ni mogla ostati, saj je vse teklo od nje ... Splazila se je k hiši, a se ni upala vstopiti. Od daleč se je dvignila na prste in pogledala skozi okno. Hlapec in Lipe sta sedela na klopi. Mejač je hodil od kamre do okna. Gospodinja je pestovala Maričko, ki je imela mokre lase in je še vedno suho pohlipavala. O, ti moj bog! Obšla jo je taka tesnoba, da so jo zapuščale moči. Noge so ji klecnile v kolenih. Najrajši bi se vrgla na mokro zemljo in se bridko razjokala. Nikogar ni imela, h komur bi se

zatekla v varstvo. Ali da bi se mu samo potolažila. Ostala ji je le punčka. Tedaj so se odprla vrata. Mejač je stopil na prag. Premočena je stala pred njim in se tresla. Moža je pogledala s plahimi očmi. »Kje si bila?« jo je vprašal malce trdo. Ni mu odgovorila. Nagnila je glavo. Ustnice so ji trepetale. Mejaču se je zasmilila. »Kaj pa delaš tukaj? Saj si vsa mokra ko cunjia ... Hitro v izbo!« Tiho je vstopila, tiho obstala za vrati. Plaho je pogledala Mejačevko. Od obleke ji je teklo, da se ji je pod nogami nabirala luža. Mejačevka jo je strupeno premerila z očmi. »Kje si bila?« Nežka je dvignila roko na obraz in molčala. Gospodinja je Maričko posedla na klop. Pristopila je in jo srdito stresla za roko. »Kje si bila? Ali boš odgovorila?« »Po punčko sem šla,« je Nežka odgovorila med solzami. »Po punčko? Zakaj lažeš? Kje je bila punčka?« »Tinče ... jo je bil ... odnesel ...« »Tako? Po punčko?« je Mejačevka zgrabila Pikapolonico in jo zagnala po izbi, da je priletela pod klop. »Maričko pa samo pustiš? Tako jo varuješ? Le čakaj!« Spustila jo je in odšla v vežo. Nežka je tiho poihtevala in odšla po izbi. Hotela je pobrati svojo punčko. Preden se je pripognila, se je Mejačevka vrnila s šibo. Dekletce je razumelo in zdrevenelo od groze. »Pusti punčko! Zdaj imava druge račune.« »O, ne, ne!« je zaprosila Nežka in dvignila roke. »Ne me tepsti! O, ne, gospodinja, saj ne bom več. Saj res ne bom več.« »Mreta!« je vzkliknil Mejač. Mejačevka se ni zmenila ne za moža ne za Nežkine prošnje. Zgrabila je pestro in si jo upognila čez koleno ... In tako se je zgodilo ... Nežka bi bila vse drugo prej pričakovala, le tega ne. Doma nikoli ni bila tepena. Še Petrč je ni nikoli udaril. Pa ni bilo samo zaradi tega, ker jo je bolelo. Tudi ne zgolj zaradi tega, ker se ji je zgodila velika krivica. Najhujše je bilo, da je bila ošvrkana po golem telesu pred vso družino. To jo je žgalo v srce in v dušo. Vse bridkosti, ki so se ji nabirale od prvega začetka, so bile nič proti temu ... Vpila je, da se ji je trgalo grlo ... »Mreta, dosti!« je zarenčal Mejač. Ker je začela vpiti tudi Marička, jo je Mejačevka izpustila. Nežka se je opotekla po tleh, a se je naglo pobrala. Z rokami na obrazu je zatavala proti vratom. »Kam?« je revsnila Mejačevka. »Domov,« je hlipalo dekle. »Domov grem. Ne bom več pri vas ... Domov grem ...« Mejačevka se je zbala, da gre Nežka domov. Kaj poreče Grivarica. Nazadnje jo bodo še raznašali po vasi. »Nikamor!« je revsnila in jo potegnila od vrat. »Tu ostani!« »O, pustite me, da grem domov,« je prosila Nežka. »Domov ... Ne bom več tu ... Domov ...« Ni se mogla utolažiti. »Tiho! Ali bi jih rada še dobila?« Tega se je Nežka zbala. Ni se smela več upirati. Morala se je vdati. Zlezla je na peč. Občutki storjene ji krivice so jo tiščali v duši. Domov ne sme, a da bi imela vsaj punčko! »Punčko!« je zahlipala. »Pikapolonico!« »Ne dobiš je več,« je rekla gospodinja. »Nisi zato pri nas, da bi se samo igrala. Si že zadosti velika.« In potem je bilo dolgo vse tiho v izbi. Pod večer je Tinče prignal domov. Bil je razigran kot vselej po nevihti. Nič zato, če je bil moker. Priropotal in prižvižgal je v izbo. Pa se je začudil. Vsi so bili tako tiho in so kazali tako neznansko dolge obraze. Nežka in Marička sta bili objokani. Kaj to pomeni? Čisto narahlo je zasluhlil, da je na svoj način

tudi on vpleten v to žalost. Žal mu je bilo, da je stopil v hišo. Čisto na tiho se je hotel izmuzniti in se ne več prikazati do večerje. »Počakaj!« ga je ustavil Mejač. »Kaj pa si prej delal tu doma?« Tinče je preplašen zijal. Saj se mu je koj zdelo, da bo palo tudi po njem. »Kdaj?« je zajecjljal. Mejač je bil ves rdeč od jeze. »Kdaj? Že sam veš, kdaj. Popoldne. Saj sem te videl iz senožeti.« »Pirha mi je bila ušla.« Tedaj je segla po njem trda Mejačeva roka in ga zgrabila za grm kuštravih las. »Aha, Pirha! Pa bi bil odgnal Pirho in pustil druge reči v miru ... Da boš vedel za drugič ...« Tinče je dobil tako klofuto, da se je kar opotekel. Če bi je ne bil dobil tudi z druge strani, bi bil gotovo padel po tleh. Tretje pa ni čakal. Ušel je skozi vrata. Pred hišo je med jokom na ves glas dopovedoval, da ne bo več pasel, niti en dan več ne ... Bodo že videli ...

14

Tisti večer Nežka ni hotela k mizi. Ni čutila lakote. Ko je Mejačevka zarohnela, naj se pobere, je odšla v vežo. Ni se bala strahov. Bili so malenkost proti tistemu, kar je nosila v duši. In nazadnje – domov ne sme, strahovi naj jo pojedjo. Le naj jo in sama oblekica naj ostane. Naj vidijo, kakšno krivico so ji storili. Ne bo se branila. Strahovi je niso pojedli. Živa je prišla do postelje in otipala odejo. Bila je vsa premočena, obleka se ji je kuhala na telesu, a se ni slekla. In tudi pogrnila se ni. Oblečena je legla na odejo. Bila je sama, tako sama kot še nikoli. Vsi so hudi nanjo. In punčko je izgubila. Ne bo je več videla. Zagrebla je obraz v dlani in zajokala. Solze so ji tekle iz čiste žalosti zapuščenega otroka, ki so mu naredili krivico. Utolažila se je, zvila v klobčič in razmišljala. Najrajši bi bila utekla od Mejača. Zakaj je mati takrat ni vzela s seboj, ko jo je za to prosila? Kako bi jo sprejela, če bi zdaj pritekla domov? Tedaj je nekaj zaškrbljalo v pažu. Stisnila, dvignila glavo in posluhnila. Nekaj je cvrkalo, kakor da nekdo počasi odriva leseni zapah. Od zunaj, s prsti skozi veliko špranjo ... Tam so bila namreč vrata. Nanje so včasih pristavili z brega mostič, po njem so nosili deteljo pod streho. Ob zidu pod vrati je stala skladovnica polen. Sedla je in tako napeto strmela, da so jo bolele oči. Res, vrata so se malce odprla, skozi je bilo videti medel odsev noči. Obšel jo je mrz po vsem hrbtu do prstov na nogah. »Saj vem, da si ti, Tinče,« ji je glas drhtel od groze. »Saj vem!« Nekdo jo je šepetaje poklical. Res, bil je Tinče. Zdaj, ko je vedela, kdo je, da je res pastir, je ni bilo tako hudo strah. Skoraj nič. Celo razveselila se ga je, da ni tako sama. Kaj ji hoče? »Nežka, kje si?« »Tu,« je šepnila. Po glasu je spoznala, da ji noče hudega. Saj ga ni videla, le slišala ga je, kako išče do nje. Počasi, previdno, da ne bi škripale deske. Slednjič je dosegel posteljo in jo otipal. »Punčko sem ti prinesel!« je rekel. Bila je presenečena. Tega je najmanj pričakovala. »Daj!« je iztegnila roke »Kje jo imaš?« »Tu, ná!« Otipala jo je v temi, jo zgrabila in privila nase. Vsa je drhtela od hvaležnosti., tiho zacvilila od veselja. Tinče je sedel na rob postelje. »Tiho, da naju ne slišijo!« je rekel. »Kje si našel punčko?« ga je vprašala Nežka. »Gospodinja jo je vrgla v smeti ... Jaz sem jo

pobral.« Nežka se je zopet spomnila vseh krivic. Drobno ji je zadrhtela brada. Tudi Tinče je bil kriv njene žalosti. Tega ni mogla pozabiti. »Zakaj ... si mi prej vzel ... Pikapolonico?« Tinčetu je bilo nerodno. Pogledal je proč, nekam v temo. »Ker si rekla, da sem te ... strašil ...« »Ali me nisi?« Tinče je odločno stresnil z glavo. »Ne!« je rekel. »Kdo pa me je?« »Tega ne veš? Filip!« Nežka je čepela na postelji in strmela. Torej je res? Tedaj se ji je zdelo čisto naravno, da je bil Filip. Zato ga je bil gospodar tudi udaril. Zdaj je razumela. Tinče torej le ni bil tako zelo hudoben deček, četudi je imel veliko, kuštravo glavo. Storila mu je krivico. Bilo ji je žal, a nobene ni rekla. Nekaj časa sta molčala. Nebo se je bilo medtem uvedrilo, prikazale so se zvezde. Včasih je potegnil vetrič in zašumel v listju. »Ali te je gospodar hudo?« se je slednjič oglasila Nežka. »To ni nič,« je Tinče omalovažujoče zganil z glavo, a se mu je od užaljenosti in ogorčenja tresel glas. »Saj me je že večkrat. Pa ti? Jaz na tvojem mestu bi utekel.« Nežka ga je gledala in poslušala kot odraslega moža. Z vso dušo se je naslonila nanj. Govoril ji je zelo po srcu. Saj jo je misel na beg neprestano obletavala. Znova je zajokala. »Nežka, tiho!« je zašepetal pastir. »Da te ne slišijo ... Kar uteci! Ako ne utečeš, ti jutri zopet vzamejo punčko ... Saj ti bom pomagal.« Vzamejo punčko? Nežka je pomislila. Ne, le tega ne. To je odločilo. Pobegne! »Ali utečeš tudi ti?« ga je vprašala. »Ne!« je žalostno odkimal z glavo. »Ne smem. Ostati moram do svetega Jurija.« Nežka je posedela še za trenutek. Bala se je uteči. Nato se je naglo dvignila in tiho stopila iz postelje.

15

Pastir je pomagal Nežki, da je ušla skozi vrata v pažu. Za kozolcem sta se poslovila. Tinče, telebanček, ni vedel, zakaj ga tako milo gledajo Nežkine oči. Da bi jo spremil vsaj do potoka! Prostiti se ga ni upala. Morda bi se bal strahov, ko bi se vračal. Tudi se je ves tresel, da bi domači ne izvedeli, kako je pestrni pomagal pri begu. In da ji je vrnil Pikapolonico. Mudilo se mu je, da bi čimprej legel k hlapcu na seno. »Ali boš stal še malo tu?« ga je plaho vprašala. »Bom,« ji je obljubil. In tedaj je stekla po klancu. Poskakovala je in visoko privzdigovala noge, da bi se ne brcnila v palec. Postala je in se ozrla. Ali Tinče še stoji na klancu? Kozolec je videla, a pastirja ni mogla razločiti. »Tinče!« je poklicala. »Oj!« se je oglasil. Še je bil tam. Bilo je dobro. Skoraj tako, kakor da jo spremlja vso pot. Tekla je dalje ... Tam, kjer se od klanca cepi steza, je znova postala in se ozrla. Tedaj ni več videla kozolca. Zatonil je za drevjem. Bržkone tudi Tinčeta ni več. Ostala je sama. Stopila je na stezo. »Pri studencu,« ji je bil rekel Tinče. »Ta pot vodi naravnost do potoka. Ni mogoče zgrešiti.« Steza je bila ozka in temnejša kot klanec. Na obeh straneh je stalo gosto drevje in grmovje. Zdaj ni mogla tako naglo teči kot prej. Bala se je, da se ne spotakne. Ali pa da zaide pod pot. Držala se je brega. Zdaj pa zdaj se ji je roka dotaknila mokre trave. Zdaj bi je nič več ne moglo ustaviti. Niti misel na to, kaj poreče mati. In niti strahovi. Strahovi! Bila

je polna njena domišljija. Kadar se je storila noč, so ji zleteli ko roj čebel in se ji postavili na pot. Prav dobro jih je videla. Bili so zgolj njeni znanci, prej grozne pošasti s stoterimi rokami. Bala se jih je, tako se jih je bala, da je bila na pol mrtva. Solze so ji stopile v oči. Morala jih je napenjati, da bi videla v temi, a bi bila najrajši mižala. Usta je imela odprta. Kazalo je, da bo vsak hip zavpila. Toda ni se oglasila. Saj bi se bila prestrašila lastnega glasu. Od dežja težke veje so visele na pot. Tu pa tam tako nizko, da je z glavo zadevala vanje. Vselej so ji težke kaplje padale na lase in za vrat. Nežki se je vsakikrat zdelo, da so se je dotaknili mokri, mrzli prsti. Včasih je za hip počenila in pridržala sapo... Zopet je hitela dalje. Kaj pa je tam? Nekaj temnega je stalo ob poti. Čisto nič ni bilo podobno drevesu. Velik, divji mož, ki je pravkar izstopil iz mosta in se razkoračil čez stezo. Velikanski lasje so mu štrleli na vse strani. Od strahu je zaječala in počenila, kakor da se hoče stuliti v nič. Solza se ji je utrnila po licu. Toda morala je dalje. Prav mimo moža, ki je stal nepremično in se je zdelo, da tišči roke v žepih. Zamizala je, da bi ga ne videla. Z roko je tipala ob bregu, tako je na slepo hitela mimo. Z nogo je zadela ob kamen, skoraj bi bila padla. Pogledala je predse, mož je izginil. Že je bila mimo njega. Bala se je ozreti. Razločno je čutila, da se je mož premaknil in hodi za njo s težkimi, neokretnimi nogami: cop, cop! Strah jo je spreletel po hrbtu, a se še vedno ni ozrla. Cop, cop! Zdaj zdaj jo bo zgrabil za vrat. Cop, cop! Potem je vse utihnilo. Razbijalo ji je le srce: »tike – take, tike – teke,« kakor ura. Steza je bila strašansko dolga. Vila se je okoli obronka, vedno niže, ni je bilo konca. Ko je z materjo hodila po nji, se ji je zdela mnogo krajša. Že dolgo je slišala šumenje potoka. Ponoči je bil svet ko začaran. Ali je zašla? Slednjič se je grmovje razredčilo. Nežka je obstala ob potoku. Ob nevihti je bil narasel, penil se je in šumel, zibal veje, ki so visele v strugo. Na drugem bregu je bilo videti temno grmovje. Koče ni bilo videti. Bila je vsa pogreznjena v temo. V njenih oknih ni bilo luči. Nežka je drhtela, a vendar je pogumno stopila na brv. Nikogar ni bilo, ki bi jo bil prijel za roko ali jo vzel v naročje. Naredila je nekaj korakov. Brv je bila mokra, spolzka. Pod njo so se svetile pene, ki so ji škropile bose noge. In zdela se ji je še ožja in bolj vegasta kot druge krat. Postala je in pogledala po nji. Ni bilo videti njenega konca. Izgubljala se je v temi nekje na sredini. Kakor da je tam odžagana in vodi v prepad. Nežko je občla groza in stiska. Čutila je, da ne pride do konca. Omahnila bi in zletela v valove. In tudi nazaj ni več mogla. Kako naj se obrne? Od šumenja in vrenja vode se ji je delala omotica v glavi. Zajokala je – a samo za trenutek. Tedaj jo je zopet obšel pogum. Obrnila se je, naredila nekaj korakov, zopet je bila na trati. Minila jo je smrtna groza. Obšla jo je obupna žalost. Počenila je v mokro travo. »Mati!« je zaklicala. »Mati!« Šumeči potok je požiral njene klice. »Mati! O, mati!« Nič se ni oglasilo. Vseokrog je ležala temna, gluha noč. Na drugi strani potoka se je nekaj zganilo. Zdelo se ji je, da venomer počepuje in vstaja ter jo vabi z veliko, kosmato roko. Nežka je planila kvišku in se zatekla pod leskov grm. »Mati! Mati!« Tedaj, ko ni

bila tako blizu šumeče vode, se ji je zdel tudi glas močnejši. Ali je dosegel drugi breg? Kočo v strmini? Klicala je, da bi priklicala mater. Vpila je, da bi prekričala strahove, jih preplašila, da bi si ne upali blizu. »Mati!« Utopljenec na drugi strani potoka pa je počepal in se dvigal, jo vabil z veliko, kosmato roko.

16

Grivarica je trdno spala. Imela je strašne sanje. Velik maček ji je ležal na prsih. Težko je dihala. Ni se mogla ganiti. Slednjič se je vsa znojna prebudila. Preplašena je pogledala okoli sebe. Izba je bila temna. Na steni je ječala ura. Petrč, ki je spal ob peči, je zateglo sopel. Iztegnila je roko in odprla okno, da bi lažje dihala. Nebo je bilo vedro, v drevju je zdaj pa zdaj zašelestelo. V grapi je šumel narasli potok. Zdelo se ji je, da je skozi šumot vetra in vode zaslišala oddaljene klice. Pridržala je sapo in prisluhnila. Zopet! Skozi šum vode ji je udaril klic na uho. Bilo je, kakor da vpije obupan otrok: »Ma! Ma!« Grivarica je planila in potegnila Petrča za noge. »Petrč, slišiš? Zbudi se!« Petrč se je obrnil na drugo plat in spal dalje. »Petrč! Vstani vendar!« Deček je sedel, si pomel oči in pogledal v okno. »Zakaj me kličete?« je rekel nejevoljno. »Saj še ni dan.« Mati ga je potegnila s peči. »Poslušaj, ki bolje slišiš! Ali ne vpije nekdo?« To je Petrča docela zdramilo. Praskal se je po laseh in napeto gledal skozi okno. Ujel je klic, mrzlo ga je spreletelo po hrbtu. »Kaj je?« je plaho gledal mater. »Ne vem,« je rekla mati, ki se je v temi oblačila. »Morda je Nežka,« je zastokala. »Hitro se napravi! Greva pogledat.« Petrč je bil napravljen, le jopič si je še oblekel. Mati je prižgala svetilko. Stopila sta na stezo. Mati si je svetila pod noge in tekla naprej. Robida ju je zgrabila za obleko, z vej so se osipale deževne kaplje. Mati se je zdaj pa zdaj za trenutek vstavila in napeto prisluhnila. Nič. Le šum potoka. Vstavila sta se ob brvi. Poslušala sta, a nista ujela nič nenavadnega. Ali sta se motila? Tedaj se je znova oglasilo z druge strani potoka. »Mati! O, mati!« Bila je Nežka. Mati jo je spoznala po glasu. Tudi Petrč jo je spoznal. »Nežka!« jo je poklicala Grivarica, ki so ji solze navrele v oči. »Nežka, kje si?« »Mati!« »Tako pridem. Petrč, daj mi roko, da ti ne spodrsne!« Masti je stopala po spolzki, viseči brvi, svetila in vlekla Petrča za seboj. Obstala je na stezi. »Kje si?« je Grivarica obračala svetilko na vse strani. »Oglasi se!« In je našla Nežko čepečo pod grmom, s punčko v naročju. Bila je vsa mokra, otrpla od utrujenosti in groze, vročičnih oči – skoraj bi je ne bila spoznala. »Za božjo voljo, otrok, kaj pa delaš tu?« »Strah me je bilo,« je Nežka zategnila v joku. »Tako straaaah!« Mati je dala svetilko Petrču in vzela Nežko v naročje. »Moj bog, kako si premočena!« je vzklikala. »In kako se treseš! Kaj se je zgodilo?« »Mati ... tako me je bilo strah!« je otrok hlipal na njenih ramenih. »Zdaj ni treba, da te je strah,« jo je tolažila mati. »Zdaj si pri meni. Domov gremo. Světi, Petrč. Daj mi roko, da ne padeš v vodo! Nežka, objemi me okoli vratu.« Grivarica je hitela na žive in mrtve. Kaj se je zgodilo? Kaj to pomeni? Ni mogla razumeti. Doma je

Nežko posedla na posteljo in ji strgala mokro obleko s telesa. »Ne več k Mejaču!« je prosila Nežka. »Ne več k Mejaču!« »Ne, ne pojdeš več k Mejaču! Zdaj boš pri meni. Kaj pa se je zgodilo? Kaj so ti naredili?« »Tepli so me.« »Moj bog!« je zajavkala mati. »Kdo te je tepel?« »Me-jaaa-čevka.« »Pa zakaj?« »Za-radi puuunčke.« »Tako? Moj bog nebeški! Nihče več te ne bo tepel. O, ne! Ne pojdeš več k Mejačevki ... Zdaj lezi, da se ugreješ ... Čaja ti bom skuhala ...« Grivarici so tekle solze po licih. Vso noč do jutra je presedela ob hčeri. Ta se je venomer prebujala kot v božjasti. Čelo ji je gorelo.

17

Nežka je bila hudo bolna. Ležala je v vročici in venomer zahtevala vode. Mati je po ure in ure presedela ob njeni postelji. Prihajala in odhajala je s solznimi očmi in vzdihji. Petrč se vse dni ni oglasil v gmajni nad kočjo. Tudi Tinče v nasprotnem bregu je molčal. Prihajali so bratje in sestre, ki so se po nekaj ur odtrgali od dela. Stali so ob Nežki in jo molče gledali. Prišel je oče. Poslali so mu bili pismo. Majhen in širok, z rjavo brado je stopil skozi vrata. Odkril se je, kakor da ni stopil v lastno kočjo. Stal je nekaj trenutkov. Nato je vrgel klobuk na klop in s težkimi koraki stopil k postelji. Kadarkoli je prišel domov, se mu je Nežka s krikom obesila okoli vratu. Tako poredko ga je videvala ... Zdaj je nebogljenka ležala pod odejo in težko dihala. Obračala je glavo, kakor da je ne ve kam deti. V obraz je bila rdeča, od telesa ji je puhtela vročina. Ni se zmenila za očeta. Oči so ji strmele a se je zdelo, da ga ne vidijo. Oče se je nagnil nadnjo. »Nežka!« jo je poklical. Toda Nežka ga ni slišala. Taval jer v mrzličnih sanjah. »Nežka, ali me ne poznaš? Jaz sem, tvoj oče!« Nič. Grivar je stopil v vežo. »Ne pozna me več,« je rekel ženi. Grivarica se je naslonila možu na ramo in se razjokala. Tudi Grivarju so tekle solze po licih in mu kapljale v brado. Nežki se je bledlo. V njeni glavici so se zbirali vsi strahovi, vse bojazni, vse krivice, ki jih je pretrpela. V vročici so kot pisana procesija leteli mimo njenih oči ... Kregala se je s Tinčetom, ki ji je odnesel Pikapolonico ... Tekla je pred Pirho, ki jo je lovila po klancu in ji ukrivljeni rog zabadala v hrbet ... Plašila jo je Mejačevka, ki jo je lovila s šibo, da bi jo kaznovala po golem telesu ... Bežala je mimo tršev, ki so bili kot možje z velikimi lasmi in so nato tekli za njo: cop, cop, cop! ... Utopljenec jo je vabil z veliko, kosmato roko ... »Mati!« je klicala. »Mati!« Silila je iz postelje. »Saj sem tu,« jo je mati vedno znova pogrinjala. »Nežka, za božjo voljo, otrok!« Včasih so ji strahotne podobe izginile. Na njihovo mesto so stopile svetlejše ... Igrala se je s Pikapolonico. Ujčkala jo je in jo polagala v zibko. Pa ji je vedno nagajala ta presneta Pikapolonica. Včasih jo je izgubila in je ni mogla najti ... Zagledala je angelce. Bele, rdeče in zlate. Letali so nad njo kot metulji. Zdelo se ji je, da izteza roke, a jih ne more zgrabiti ... Govorila je o njih ... »Umrta bo!« je zatarnala mati. »Tiho!« je rekel Grivar, ki ni izgubil upanja. »Saj veš, da se ji le blede.« In potem se je nenadoma umirila in za kratko

zaspala. Nato je odprla oči. Zdelo se je, da je začudena pogledala naravnost iz groznih sanj. Pogled ji je bil jasen. Strmela je v očeta, kakor da ga počasi spoznava, a si ne more misliti, da je res on. »Oče,« je dahnila. Nato so se ji znova zapirale oči. Videti je bilo, da bi rada spala. »Nežka, le spi!« ji je rekel oče. »Spi!« Trda, raskava očetova roka jo je božala po laseh. Spomnil se je pesmi, ki jo je pel, ko je bila še dete, da je prej zaspala. »Mat' potico peče, men' pa nič ne reče ...« Nežka se je medlo nasmehnila. Hotela je odpreti veke, a so ji bile pretežke. Ko je mati zaslišala moževo petje, je začudena prišla v izbo. »Tiho!« je rekel Grivar in se dvignil. »Zaspala je. Rešena je, ako se ji ne obrne na slabše,« mu je zadrhtel glas. Mati je v veselem upanju sklenila roke.

18

Nastopili so deževni dnevi. Ko se je nebo znova uvedrilo in je posijalo sonce, se je Nežki obrnilo zelo na bolje. Nič več ni bledla, v nočeh je spala. Že se je nasmihala. Kdaj pa kdaj je že sedela na postelji in se igrala s Pikapolonico. Oče je zopet odšel. Mati, ki se ves čas bolezni ni ganila od nje, je odhajala po kratkih opravkih. Nekega dne je Nežka sama ležala v koči. Gledala je v svetle pramene sonca, ki so padali v izbo. V njih so se igrali srebrni praški. Zaslišala je cepetajoče korake pred kočo. V enem izmed malih oken se je prikazala velika, kuštrava glava. Bil je Tinče. Čez nekaj trenutkov je stopil v izbo. Obstal je za vrati, v rokah je držal majhno cajnico z jagodami. Velike oči so mu strmele v Nežko, kakor da se nečemu čudijo. Morda je misli, da bo našel Nežko tako, kakršno je poznal, ko je bila pri Mejaču. V veliki postelji se je zdela tako drobna pod odejo, kakor da se je stisnila v vrabca. Lica so ji bila upadla, blede, a nos ji je štrlel iz obraza kot ostro šilo. Oči so ji ležale globoko v jamicah, a bile so tako žive, da so kar pekle. Nasmehnila se mu je. Bila ga je vesela. »Tinče!« je dahnila. Kakor da se je šele tedaj opogumil, je pastir stopil do postelje in ji ponudil cajnico z jagodami. »Na!« je rekel. »Ali hočeš?« Nežka je potegnila suhe, drobne roke izpod odeje in vzela dar. »Ali so zame? Boglonaj!« Tinčetu je bilo tako nerodno, da je zeval in se bedasto oziral naokoli. Sedel je na klop. Nekaj trenutkov sta se gledala. »Matere ni doma,« je povedala Nežka. »Ne?« Pa je dobro vedel, da je ni doma. Od jutra je prežal s pašnika, kdaj odide. Bal se je je, odkar mu je bila nategnila ušesa. »Mislili smo, da boš umrla,« je zajecjal. »Pa nisem.« »Nisi,« se je Tinče nasmehnil. »Drugo leto tudi jaz ne bom več pri Mejaču.« »Ne? Kam pa pojdeš?« »K Podbregarju, če me bodo hoteli. Tja bi najrajši šel.« In sta zopet molčala. »Jaz ne bom več služila,« je povedala Nežka. »Dokler ne zrastem.« »Potem boš pa za deklo,« je menil Tinče. »Ko bom malo večja, pojdem za pestrno. Pa ne k Mejaču.« »Ne, ne. Saj pri Mejaču imajo že drugo pestrno. Pa mini nič vseč. Suha je ko trlica in ves čas kaže jezik.« Nežka se je veselo zasmejala. Zarezal se je tudi Tinče. In sta bila zopet tiho, kakor da si nimata

nič več povedati. Gledala sta se in se nasmihala. Pastir je vstal in šel proti vratom. »Ali že greš?« ga je vprašala Nežka. »Že,« je rekel. »Če Mejač izve, da sem pustil živino samo, bo huda ...« »Ako boš zahojkal, pa te bom slišala,« je rekla Nežka. Tinče se je zadovoljno zasmeljal in odšel skozi vrata. Njegova velika, kuštrasta glava se je še enkrat prikazala v oknu. Nato je bilo slišati naglo cepetanje nog po stezi. Nežka je gledala v sonce in se tiho smehljala predse. Bilo ji je dobro, da je niso pozabili. Oči so ji hrepenele v svet. Šla bi tudi v novo službo. Da bi le našla dobre gospodarje in dobre otroke. Potem bi bila tudi ona pridna.